

TÜRÜK

Uluslararası Dil, Edebiyat

ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi

2018, Yıl:6, Sayı:15

Geliş Tarihi: 11.11.2018

Kabul Tarihi: 03.12.2018

Sayfa: 319-326

ISSN: 2147-8872

KOSOVA TÜRKLERİNDE RİTÜELLER BAĞLAMINDA EVLENME GELENEĞİ İLE İLGİLİ KİMİ UYGULAMA VE ÂDETLER*

Esin Hüdaverdi**

Özet

Bir bireyin toplum içindeki durumunu belirleyen doğum, evlenme ve ölüm gibi geçiş ritüelleri bağlamında uygulanan adetler o toplumun kültürünü belirler.

Bu çalışmada, Kosova Türklerinin daha yoğun yaşadığı bölgeler dikkate alınarak toplum tarafından önemli görülen ve kuşaklar arasında aktarılarak bugüne dek gelen evlenme geleneği ile ilgili geleneksel uygulamalar ve âdetler derlenerek incelenmiştir. Bir takım hazırlık ve aşamaların bir biri ardına yapılması sonucu gerçekleşen evlilik geleneği ile ilgili bölgeden bölgeye çok değişik uygulama ve adetler tespit edilmiştir.

Her zaman önemli bir olay olarak bilinen ve yaşamın ikinci geçit dönemi olan evlenme insan türünün devamını sağladığı için bireysel olduğu kadar toplumsal bir olgudur. Kosova'da zaman içinde geleneğin bazı uygulamaları korunurken bazılarının değişen zamanla birlikte farklı biçimler kazandığı görülmektedir. Ancak hiçbir zaman sönmemiştir, nesilden nesle aktarılarak günümüze kadar yaşatılmıştır.

Çalışma literatür taramasının yanı sıra alan araştırmasından oluşmuştur. Alan araştırması sırasında veri toplamak için görüşme ve gözlem tekniklerinden yararlanılmıştır. Çalışmanın kültürümüzün muhafazası için önemli olmakla beraber gelecek nesillere aktarmada da fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kosova Türkleri, Ritüel, Evlenme geleneği, Uygulama, Âdet

* Bu makale; "Kosova'da Yaşayan Türklerin Somut Olmayan Kültürel Mirası Üzerine Bir Çalışma", adlı Doktora tezinden Giriş, Sonuç ve onun dayanak noktaları alınarak üretilmiştir.

** Arş. Görev. Dr., Priştine Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, esinhudaverdi@hotmail.com

SOME PRACTICES AND TRADITIONS IN RESPECT TO WEDDING CUSTOMS IN THE CONTEXT OF RITUALS IN THE TURKS OF KOSOVO

Abstract

The customs practised in the birth, marriage and death, as rituals of transition which specifies an individual's position within a society, likewise specifies the culture of that society.

In this study, we have gathered traditional practices and customs related to the weddings which were considered as important and handed down up to the present, particularly pursuant to regions populated with the Turks of Kosovo.

We have established that, the wedding which occurs as a result of many preparations and phases, includes various practices and customs depending on the region. Wedding, being known as the second transition phase and significant event, as well as, assuring the continuation of the hominid line, is an important fact for individual as well as the society. While, in Kosovo, there are preserved some of the practices, we have additionally noticed changes in some of their forms. Nonetheless, they have never faded, yet they were passed from generation to generation, up till today.

Apart from the literature scanning, the study includes the field research as well. In the process of the fieldwork, we referred to the interviewing and observation technique. We believe that this study, in addition to being substantial for the preservation of our culture, it is also fundamental in its transfer to the generations to come.

Key words: Turks of Kosovo, ritual, wedding custom, practices, tradition

1. Giriş

Kosova topraklarında, Avar, Hun ve Bulgar kavimlerinin göçleriyle V. Yüzyıla kadar uzanan Türk varlığından söz edilmelidir (Baymak 2014, 1).

Türklerin bölgedeki düzenli hayatı Osmanlı İmparatorluğu'nun 1389 yılında Kosova'yı ele geçirmesiyle başlamıştır. Balkan Yarımadası'nın ortasında, önemli bir stratejik konuma sahip olan Kosova'da farklı etnik grupların yanı sıra Türkler de yaşamaktadır. Osmanlı İmparatorluğu döneminden kalan Müslüman Türk nüfusu içinde Kosova Türkleri, geçmişten bu yana bölgede varlığını sürdürme mücadelesi vermektedir. Osmanlı'nın bölge topraklarından çekilmesiyle zor zamanlar yaşamaya başlayan, günümüzde azınlık statüsünde olan Kosovalı Türkler, birçok dernek ve siyasi parti aracılığıyla kültürlerini canlı tutmaya çalışsalar da, gerek eğitim alanında gerekse sosyal hayatta birçok engelle karşılaşmaktadırlar (Elmas 2014, 131).

Türkler Kosova'da bugün Prizren, Gilan, Priştine, Mitroviça, Vıçitırın, İpek, Yanova şehirleri Mamuşa ve Doburçan köylerinde yaşamaktadır.

Bir toplumdaki örf, âdet, gelenek, görenek ve inanışları içinde barındıran ritüeller, bir toplumun kültürünü meydana getirmektedir. Kültür, toplumların geçmişi ve geleceği arasında bir köprü vazifesi görmekte, milletlerin varlıklarını ve birliklerini korumalarına büyük ölçüde yardımcı olmaktadır (Eroğlu 2008, 1). Geçiş ritüelleri ise kişi merkezli olarak düşünülebilir. Çünkü ritüelin esası kişinin durumunda meydana gelen değişikliği dile getirmesi ve onun bu duruma hazırlanmasını amaçlamıştır (Yeşil, 2014, 119).

Ritüeller, sosyo-kültürel yaşamda yarattıkları etkiler ile toplumsal yaşamın temel dinamiklerinden ola gelmişlerdir (Karman 2010, 227). Ritüel, birey ya da gruplarla ilgili bazı değerlerin, uygun zamanlarda, sembolik ve aşağı-yukarı değişmeyen ardışık davranış biçimleri ile tekrarlanmasıdır. Standartlaşmış ve tekrarlanan sembolik davranış biçimi olan ritüel, bireysellikten öte grup bilincini ve birlikteliğini ortaya günümüzü de geleceğe bağlayan bir bağ olarak da tanımlanabilir (Age, 229).

Ritüeller, toplumsal statü ve rollerin de belirleyicisidir. Nitekim doğum, evlenme ve ölüm gibi geçiş/giriş ritüelleri, farklı biçimlerde olmakla birlikte, bireyin bir toplumsal statüden bir başka statüye geçişini simgeler (Age, 232). İnsan hayatının başlıca üç önemli geçiş dönemi vardır. Bunlar; doğum, evlenme ve ölümdür. Her biri kendi bünyesi içerisinde bir takım alt bölümlere ve basamaklara ayrılır. Bu üç önemli aşamanın çevresinde birçok inanç, âdet, töre, tören, ayin dinsel ve büyüsel özlü işlem kümelenerek söz konusu geçişleri bağlı buldukları kültürlerin beklentilerine ve kalıplarına uygun bir biçimde yönetmektedir. Bunların hepsinin amacı da kişinin bu geçiş dönemindeki yeni durumunu belirlemek, kutsamak, aynı zamanda da kişiyi bu sırada yoğunlaştığına inanılan tehlikelerden ve zararlı etkilerden korumaktır (Örnek 1995, 131).

Yaşamın ikinci geçit dönemi olan evlenme, kız ve erkeğin sosyalleşmesi, aileler arasında dayanışmayı, toplumsal-ekonomik ilişkiyi belirlemesi ve düzenlemesi bakımından her zaman, her yerde önemli bir olay olarak bilinir (Age, 185). Her toplumun kültürüne göre farklı biçimlerde uygulanan evlenme ile ilgili ritüeller, Kosova'nın köy ve şehirlerinde de yaşayan Türk toplumları tarafından kendine özgü uygulamalarla yaşatılmaya devam etmektedir. Bu bağlamda; geleneksel aile yapısının değişimine rağmen Kosova'da, Türkler gelenek ve göreneklerini kuşaktan kuşağa aktararak korumayı başarmıştır. Evlenme geleneğinde uygulanan ritüellerin hepsinin ortak amacı, yeni kurulan aileye saadet, bolluk, bereket, refah getirmek, soyun sürmesini sağlamak, her türlü olumsuzluk ve kötülüklerden korumaktır (Eroğlu 2008, 159).

Çalışmamızda Kosova'nın değişik bölgelerinde yaşayan Türklerin evlenme geleneğine bağlı nişan, kına gecesi, düğün, gerdek gecesi, duvak ile ilgili uygulanan âdetlerinden bahsedilmiştir. Üzerinde durduğumuz bu uygulamalar bölgenin geleneksel kültürünün önemli bölümünü oluşturmaktadır. Kosova Türklerinin evlilik geleneklerine bağlı inanış ve pratikleri, daha çok gelinin baba evinden alınıp koca/damat evine götürülmesi (gelin alma) sırasında gündeme gelmektedir (Muhaxheri 2016, 289).

Çalışmada literatür taramasının yanı sıra alan araştırmasında toplanan verilerden ayrıca görüşme ve gözlem tekniklerinden yararlanılmıştır. Bölgenin zengin bir malzemeye sahip oluşu

kendine özgü çalışmanın bağlamı olarak belirlenmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu kapsamda çalışmanın, sözlü kültürün unutulmaya yüz tutmuş değerlerini yazıya aktarmak ve bu ürünlerin ifade ettiği manalara ilmî bir nazarla bakmak maddi ve manevi, kültürümüzün muhafazası için önemli olmakla beraber gelecek nesillere aktarmada da fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bugün eskiye nazaran modernleşmeyle birlikte aile yapısının değişimine rağmen Kosova'da Türkler gelenek ve göreneklerini kuşaktan kuşağa aktararak korumayı başarmıştır. Ancak zaman içinde geleneğin bazı uygulamaları korunurken bazılarının değişen zamanla birlikte farklı biçimler kazandığı görülmektedir. Ancak hiçbir zaman sönmemiştir, nesilden nesle aktarılarak günümüze kadar yaşatılmaktadır.

2. Kosova Türklerinin Evlenme Geleneğinde Uygulama ve Adetler

Birkaç gün öncesinden başlayan düğün telaşında hem kız hem erkek tarafı bir takım hazırlıklar yapar. Bunlardan bir tanesi düğünden bir gece önce hazırlanan poğaçadır. Her bölgede bir benzeri uygulanan bu âdetin Mamuşa köyünde erkek evinde biri damat ve gelinin yemesi için yoğurulurken bir tane de kızın bekar arkadaşlarına göndermesi için yoğurulur (K.K.1, K.K.2, K.K.3). Yanova'da da benzer bir poğaçaya geleneği vardır. Kız tarafına, kıza alınan hediyeler gönderildikten sonra üç kız yöreye ait bir poğaçaya yoğurur. Yoğrulan poğaçaya el işlemeli özel bir bohça ile sarılarak gelinin alınacağı güne kadar saklanır (Kervan 2015, 145-149).

Diğer bir âdet kıza hazırlanan hediyeler ile ilgilidir. Gelinin rubası denilen bu hediyeleşiyalar kadınlar tarafından def ve türküler eşliğinde sandıklara dizilirken sandıkların içine bereket ve herşeyin tatlılıkla sürmesi için pirinç ve şeker konulur. Sandıkların ise geline gönderildiğinde ilk olarak bir erkek çocuğun açması âdettendir (K.K.1, K.K.2, K.K.3). Düğün öncesi gelin olacak kıza gönderilen hediyeler ise genel olarak şunlardır: Çityan (şalvar) mintan (gömlek), beşi bir yerde altın, sırma kolan (gümüş kemer), bir çift küpe, bir adet meare yelek (altın renginde iplik ile süslenen bir çeşit yelek), bir çift fişekli yelek (kumaş yelek), iki yüzük, bir kaç çift gelin ayakkabısı (K.K.4, K.K.5, K.K.6, K.K.7; Kervan 2015, 157-158; K.K.8, K.K.9, K.K.10).

Erkek tarafı düğün davetini iki kız çocuğu ve köyde bulunan bir roman kadınına kapıdan kapıya göndererek yapar. Davetliler ise roman kadına un ve çeşitli hediyeler verirler. Düğüne daveti yakın akrabalara , 'selam etmiştir nanem (ninem) yarın düğüne kapanık ev celesiniz' diyerek yakın akrabalarının tamamının davet edildiğinin ifadesidir. Kız tarafında yapılan hazırlıklardan biri de kına hazırlıklarıdır. Kıza halası tarafından banyo yaptırılır. Ruba ile gelen hediyeleşiyalar giydirilir. Başı kırmızı bir yazma ile örtülerek başköşeye oturtulur. Kıza küçük bir çocuğunun kına yakması âdettendir. Kınayı yakan kız çocuğunun kız ve erkek kardeşlerinin olmasına dikkat edilir. Bunun sebebi ilerde çiftin hem kız hem erkek çocuklarının olabilmesi inancıdır. Kına yakıldıktan sonra kızın ellerini evin duvarlarına sürmesi uygulanan diğer bir âdettir. Akabinde de davetli olan kız arkadaşlarının da biran önce evlenmeleri için başına kına kabı ile hafifçe dokunur (K.K.1, K.K.2, K.K.3).

Kosova genelinde bölgeden bölgeye yaşan Türklerin geleneklerinde uygulanan âdetler de farklılıklar görünse de benzer olanları ağırlıktadır. Prizren'de ise düğün haftasında kız arkadaşlarını, yakın akrabalarını ve komşularını davet ederek kına gecesini düzenler. Mumların

ortasında kına dışında erkek tarafının getirdiği iki altın bulunur. Altınları kız evlendikten sonra ailesine uğur getirmesi için her zaman saklanır. Kızın başı kına tülü denilen kırmızı bir tül ile örtülüdür. Ellerine kına yakıldıktan sonra avuçlarının içine birde altınlar yerleştirilerek elleri tülbentle bağlanır ve kırmızı kına eldiveni giydirilir (K.K.12 K.K.13; Vırmiça 2015, 125-129).

Yanova bölgesinde ise kına, gelin olacak kız ise düğün gününden bir iki gün önce eve yakın akrabalarını, arkadaşlarını davet edilerek yakılır. Odalardan birine kızın çeyizi serilir. Gelen misafirler çeyize bakarken genç kızlar el işlemelerinden, dantellerden beğendiklerinin modellerini hemen kendilerine de öğrmek için alırlar. Gecenin ilerleyen saatlerinde odanın ortasında bir sandalyeye oturtulan kıza kırmızı bir duvak giydirilir. Arkadaşları ise eline kına yakarken bir taraftan da def eşliğinde türküler söyleyerek kıza ağlatmaya çalışırlarlar (Kervan 2015, 145-149).

Vuçıtırın ve Priştine’de de benzer uygulama ve âdetler bulunurken Priştine’de de özel olarak kınalara davet edilip kızların kinasını yakan Hürriye telleyici adında bir bayandan söz edilir. Hürriye telleyici kına dışında yüz için özel yapıştırıcılarla kızları para karşılığı süsler. Tercihe göre alın, yanaklar, çene kısmına bu yapıştırıcılardan takarak gelinleri meclislere hazırlar. Kına ise iki çeşit yakılır kuyruklu kına, önce ellere iplik bağlar, iplik arasındaki boş yerleri kına ile doldururlar, buna kuyruklu kına denilir. Bir de iğne ucuyla elde çiçek, dal çizilir, buna da iğne kınası denilir. Gelin sabahın erken saatlerinde alınır. Bazı rivayetlere göre Şuçri Bey adlı bir eski zaman beyinden kalan bir âdette göre gün ağarmadan alınmasının sebebi fakir olan insanların yapılan o cümbüşü, çeyizi ve gelini görmemeleri (K.K.4, K.K.5, K.K.6, K.K.7).

Mamuşa’da düğün arifsinde uygulanan diğer bir âdet meclis dağıldıktan sonra tavuk isteme âdetidir. Aile yakınlarından bir grup gecenin bir yarısı traktörle gene yakın akrabalarını kapıdan kapıya gezerek tavuk ister, bağışlanan tavuklardan ise kadınlar sabaha kadar yemekler hazırlayıp ertesi gün gelecek olan misafirlere ikram ederler (K.K.1, K.K.2, K.K.3). Gelin, gelin konvoyu ile baba evinden alınır. Mmauşa’da gelin arabasına ‘kuçi’ adı verilir. Kuçi on kişi kadar çok kalabalık olmaz. Eskiden kuçi olarak at arabası kullanılırken (K.K.1, K.K.2, K.K.3).

Yanova’da at, öküz arabalarıyla veya faytonla gelini almaya giden kadınlar at veya öküz arabasına binerken erkekler yürüyerek düğün konvoyu oluşturmuş (Kervan 2015, 145-149). Priştine’de ise faytonla, Vuçıtırın’da at arabalarıyla gelinler alınır (K.K.4, K.K.5, K.K.6, K.K.7; K.K.8, K.K.9, K.K.10, K.K.11).

Kosova Türklerinin evlenme gelenekleri ile ilgili uygulanan diğer bir âdet gelin alırken bazı bölgelerde fincan bazı bölgelerde ise bardak saklama âdetidir. Bu âdet gelini almaya gelenlere kahve veya şerbet ikramı yapılırken uygulanan bir âdetir. Mamuşa’da gelini almaya gelenlere kahve ikramında bulunulur. Bu sırada içenlerden biri muhakkak fincanı saklayan kişi, gelin arabaya binerken çıkararak silahının ucunda havada sallar ve çaldığını göstermiş olur. Bu davranış kızını aldık manasına gelir (K.K.1, K.K.2, K.K.3). Aynı âdet Priştine’de gelinin çıkmasını bekleyen düğüncülere şerbet ikramında bulunduğu sırada uygulanır. Şerbeti içtikten sonra bardak saklanır (K.K.4, K.K.5, K.K.6). Vuçıtırın bölgesinde de uygulanan bu âdet ailenin ne kadar dikkatli olduğunu gözlemlemek sebebi ile yapılır (K.K.8, K.K.9, K.K.10).

Gelin baba evinden çıkarken uygulanan âdetlerden biri ise arabaya bindirilirken amcaoğlu tarafından sırtına üç yumruk vurulması âdetidir. Kızın koca evinde rahatlanması, aklının, gönlünün baba evinde kalmaması, koca evine ısınması sebebi ile yapıldığı bilinen bir âdettir. Uygulanan bu âdetin ikinci bir sebebi de ilk çocuğunun erkek olmasıdır (K.K.1, K.K.2, K.K.3).

Mamuşa'da telleme parası adıyla uygulanan diğer bir âdet Yanova, Prizren ve Priştine bölgelerinde de mevcuttur. Gelin almaya gelen kadınlara şerbet ikramında bulunurlar. Kadınlar şerbetleri alırken ikram eden gelinlerin tabaklarına para bırakılır. Prizren'de gelini almaya gelenlere lokum ve gül şurubu ikramından sonra aynı adet uygulanır. Yanova'da ise erkeklere kahve, kadınlara şerbet ikramında bulunulur. Biriken paralarla kız kuaför masrafını karşılar. Fazladan para birikirse de anne-babasına bırakır (Kervan 2015, 145-149).

Gelinin alınacağı gün uygulanan diğer bir âdet gelinin almaya gelenleri beklerken omuzlarını kırmızı ince bir ipliğin bağlanmasıdır. Gelin düğün konvoyunun eve yaklaştığını ve siren seslerini duyunca ipliği kopartır. Bu âdetin uygulanma sebebi gelinin gücünü göstermesidir. Mamuşa'da ise gelin erkek tarafını beklerken uygulanan adet ise damadın halasının gelinin ağzına bir tane şeker verip ve başından şeker dökmesidir (K.K.1, K.K.2, K.K.3). Prizren'de ise geline şeker verme adeti biraz daha farklı bir uygulaması gelinin yanına giren kaynananın geline şeker vermesidir. Şeker, tatlı dilliliği simgeler. Gelin ise ağzındaki şekeri bir süre yutmamaya çalışır (K.K.12 K.K.13; Vırmiça 2015, 125-129).

Gelinin baba evinden çıkarken uygulanan âdetlerden bir diğeri gelinin üç defa tükürür gibi yapma âdetidir. Bununla kızın bütün kötü huylarını baba evinde bırakacağına inanılır. Kıza babası konudan tutarak kuçiye bindirir. Gelin kuçi'ye binince kaynatası buğday ve şeker atar (K.K.1, K.K.2, K.K.3). Diğer bölgelerde, Prizren, Vuçitrin ve Priştine'de ise kaynıpeder ve erkek kardeş eşliğinde arabaya bindirilen gelinin ardından kaynıpeder araba üzerine şeker ve bozuk para atar. Bunun anlamı tatlı ve bereketli bir hayatlarının olmasıdır. Diğer bir âdet ise gelin evden biraz uzaklaşınca kadar arabada oturmamaya çalışır (K.K.12, K.K.13; K.K.30, K.K.31, K.K.6, K.K.7, K.K.8; K.K.8, K.K.9, K.K.10, K.K.11).

Kosova genelinde Türklerin gelinin eve girişinde uyguladıkları eşik âdeti mevcuttur. Mumuşa'da görünce elinde şerbet olan bir tabak ve Kuran'ı Kerim ile gelini karşılar. Gelinin eline ilk önce Kuran'ı Kerim verilir, birkaç saniye sonra her iki elinin parmakları önce sağ sonra sol şerbete batırılarak üç kez kapının en üstüne sürülür. Sonra da sağ ayağıyla odaya girer (K.K.1, K.K.2, K.K.3). Prizren bölgesinde ise Kur'an-ı Kerim ve ekmekle evin eşliğinde bekleyen kadın, gelin geldiğinde Kur'an-ı Kerim'i gelinin koltuğunun altına yerleştirir ve bal işlemini başlatır. Kur'an-ı Kerim, bilgili ve dindar olsun diye gelinin koltuğunun altına konulurken, ekmek de bereketli olması ya da bereket getirmesi için eşikte gelinin eline verilir. Bal işlem ise şöyle yapılır, gelin, damat evine ancak elindeki mendilli bala batırarak kapı eşikine sürdükten sonra girebilir (Muhaxheri 2016, 289). Yanova'da ise gelin eşikten geçerken kapıda yaşlı bir kadın Kuran okur (Kervan 2015, 145-149). Priştine'de ise gelinin parmaklarını şerbette banar ve Kur'an-ı Kerim yanı sıra geline bir de bir kâse pirinç uzatılır. Bereket olsun diye de uzatılan kâse dolu pirinci avuçlarıyla alıp arkasına bakmadan dışarıya doğru birkaç defa atar (K.K.6, K.K.7, K.K.8).

Gelinin eve girmesinden sonra devam eden âdetler vardır. Gelin odada kaynana ve kaynatanın elini öptükten sonra bir kaç saniyeliğine kucaklarına oturtulur. Genç bir kız geline kahve pişirir ve eline verir. Gelin sadece bir iki yudum içer bitirmeden geri verir (K.K.21, K.K.22, K.K.23, K.K.24). Gelin yatağını anası-babası sağ olan genç kızlara hazırlatma âdeti vardır. Burada birçok âdette olduğu gibi gene ilk çocuğun erkek olması için yatağın üzerine bir küçük erkek çocuk yatırılır. Yatak hazırlandıktan sonra odada bulunan herkes çıkar, gelin damadı bekler. Damat ailesi ve orada bulunan arkadaşları eşliğinde odanın kapısına kadar gelir (K.K.8, K.K.9, K.K.10, K.K.11).

Düğünün ertesi, ilk sabah ruba gecesine yapılan poğaçaya tepsi içinde getirilir. Gelin ve damat karşılıklı çekerek poğaçayı parçalamaya ve içindeki parayı almaya çalışırlar. Kim ilk kırar ve parayı bulursa evlilikte onun sözünün geçeceğine inanılır (K.K.1, K.K.2, K.K.3). Yanova'da da poğaçaya düğün ertesi çıkartılarak odanın ortasına kurulan yer sofrasına koyulur. Gelin ve damat poğaçayı ayırır ve şerbette banarak yer. Bunu yapmalarının sebebi gelin ve damadın bir ömür tatlılıkla geçinmeleri inancıdır. Ardından evde bulunan diğer misafirler de poğaçanın tadına baksınlar diye ikram edilir (Kervan 2015, 145-149).

Düğünden sonra yapılan bazı âdetlerle ilgili uygulamalar vardır. Bunlardan bir tanesi bir-iki ay geçtikten sonra el öpmeye ve akşam yemeğine eşinin evine giden damadın oturduğu minder altına bir miktar para saklanmasıdır. Damadın gecenin sonunda oradan ayrılmadan bu parayı bulup alması gerekir (K.K.1, K.K.2, K.K.3).

Yanova'da da damat ile ilgili eskiden uygulanan ama şimdi pek uygulanmayan bir âdet, avluda ateş yakıp damadın ateş üzerine bindirilmesidir. Bu gelenek avlunun ortasında üst üste dizilen tekerlerin en dibinde ateş yakılır en üste de dama bindirilmesi ile gerçekleşir. Damadın oradan inebilmesi annesi akrabalarının isteği üzerine tiganica (hamur işi yiyecek) pişirmek zorunda bırakılır. Tiganicalar misafirlere ikram edilirken damat ateşin üzerinden indirilir (Kervan 2015, 145-149).

Sonuç

Sonuç olarak çalışmamızda Kosova Türklerinin korudukları gelenekler değerlendirilip, incelenirken günümüzde küreselleşmenin hızlı bir şekilde yayılması ve kültürel bellek ürünlerinin nesilden nesile aktarımın zayıflaması göz önünde bulundurulmuştur.

Gelenek ve modernleşme ilişkisi üzerinden bölgede oluşan toplumsal değişiklikler beraberinde köyden köye, şehirden şehre değişen kültür anlayışı yaşayış tarzı ile uygulanan âdetlerin benzer ve farklı yönleri gözlemlenmiştir.

Aile içerisinde uygulanan gelenekler, gene aile içinde sürdürülmesiyle günümüze kadar yaşatılabilmektedir. Bu bağlamda; geleneksel aile yapısının değişimine rağmen Kosova'da, Türkler gelenek ve göreneklerini kuşaktan kuşağa aktararak korumayı başarmıştır. Çalışmanın konu ile ilgili ileride yapılacak olan çalışmalara kaynak olması ümit edilmektedir.

KAYNAKÇA

- BAYMAK Melike (2014), *II. Dünya Savaşı Sonrası Kosova'daki Müslüman Türk Azınlığın Siyasi Hayatları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- KERVAN Enis, **Her Yönüyle Yanova Türkleri**, Vertigo Yayınları, Prizren, 2015.
- ELMAS Nursel, “Kosovalı Türkler: Dilleri ve Kültürleri”, **Bilig**, S. 70, (2014), s. 131-152.
- EROĞLU Erol (2008). Prizren Türk Halk Kültüründe Geçiş Dönemler (Doğum, Evlenme, Ölüm). Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- KARAMAN Kasım, “Ritüellerin Toplumsal Etkileri” **SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S. 21, (2010), s. 227-236.
- MUHAXHERİ MALTA Nuran, Kosova Türklerinin Evliliğe Bağlı İnanış ve Uygulamalarında Eşiğin Yeri”, **Türkiye Mecmuası**, S. 26, (2016), s. 287-297.
- ÖRNEK Sedat Veyis, **Türk Halk Bilimi**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995.
- VIRMIÇA Raif, **Örf Adet Gelenek ve Görenekler**, Alcoa İmpex basımevi, Prizren, 2015.
- YEŞİL Yılmaz, “Türk Dünyası’nda Geçiş Dönemi Ritüelleri Üzerine Tespitler” *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal araştırmalar Dergisi*, S. 9, (2014), s. 117-136.

Kaynak Kişiler

- K.K.1:** Sebahat Mazrek, 1950 Mamuşa doğumlu, Ev Hanımı, İlkokul mezunu.
- K.K.2:** Nazime Mazrek, 1964 Mamuşa doğumlu, Ev Hanımı, İlkokul mezunu.
- K.K.3:** Feleçnaz Bütüç, 1938 Mamuşa doğumlu, Ev Hanımı, okumadı.
- K.K.4:** Bedriye Nobırda, 1932 Priştine doğumlu, Ev Hanımı, İlkokul mezunu, Ev Hanımı.
- K.K.5:** Makbule Ramiz, 1932 Priştine doğumlu, Ev Hanımı, İlkokul mezunu, Ev Hanımı.
- K.K.6:** Şükran Şilek, 1935 Priştine doğumlu, Ev Hanımı, İlkokul mezunu, Ev Hanımı.
- K.K.7:** Fatime Ramadan, 1947 Priştine doğumlu, Ev Hanımı, İlkokul mezunu, Ev Hanımı.
- K.K.8:** Zumber Balinca, 1955 Vuçitırın doğumlu, İlkokul mezunu, Aşçı.
- K.K.9:** Necmiye Beçiri, 1954 Vuçitırın doğumlu, Ortaokul mezunu, Ev Hanımı.
- K.K.10:** Belcuzar Sungur Mripa, 1958 Vuçitırın doğumlu, İlkokul mezunu, Ev Hanımı.
- K.K.11:** Bahriye İbra, 1971, Mitroviça doğumlu, İlkokul mezunu, Ev Hanımı.